

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/74/2022
Identifikačné číslo spisu:	8713218419
Dátum vydania rozhodnutia:	29.07.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Gabriela Brišková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:8713218419.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ W. I., narodeného XX. W. XXXX, O. S., Š. XXX/XX, 2/ B. Y., narodenej XX. L. XXXX, O. S., N. XXX/XX, 3/ M. X. S., narodenej X. O. XXXX, O. S., Š. XXX/XX, 4/ Y. Š. A., narodeného XX. L. XXXX, O. C. A., H. XXX/XX, 5/ Y. W. A., narodeného X. X. XXXX, O. D., Č. XXX/X, 6/ B. Š.L., narodenej XX. C. XXXX, O. C. A., C. B. XXXX/X, 7/ X.Z. I., narodenej X. X. XXXX, Ž., W. XXXX/XXX., všetci žalobcovia zastúpení advokátom JUDr. Ľubošom Petrovským, Košice, Štúrova 20, proti žalovaným 1/ I. T.K., narodenej X. R. XXXX, O. S.Z., M. XX, zomrelej X. W. XXXX, 2/ obchodnej spoločnosti WHIRLPOOL SLOVAKIA spol. s r. o., Poprad, Hlavná 5039/1A, IČO: 35 796 570, zastúpenej Advokátska kancelária Patassy, s. r. o., Bratislava, Trenčianska 47, 3/ M. Q., narodenému X. W. XXXX, W.A., M. XXX, Č. U., tohto času S. XX XN. K.X., XX M. U.Q., O. I. A. S. X. O. Í., 4/ M. Q., narodenému X. B. XXXX, B., S. B. XXXX, Č. U., 5/ A. Š.L., narodenej XX. B. XXXX, Ž., T.Ř. X, Č. U., 6/ B. Q., narodenému XX. X. XXXX, V. S. U. V. P., tohto času Č. XX, Ž.-Č.K., Č. U., 7/ W. I.C., M., B. X, Č. U., 8/ Y. C., narodenej X. W. XXXX, T., T. XX, Č. U., zomrelej X. Q. XXXX, 9/ W. O., C.K., S. XXX, Č. U., 10/ W. B., B.S.Ř., S. C. XXX, Č. U., 11/ A. Š.Ň., O.X., P. XXX, Č. U., 12/ M. Q., M. X, H. XXXX/XX, Č. U., o určenie, že vec patrí do dedičstva, vedenom na Okresnom súde Poprad pod sp. zn. 12C/253/2013, o dovolaní žalobcov 1/ až 7/ proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 23. marca 2021 sp. zn. 22Co/9/2019, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove z 23. marca 2021 sp. zn. 22Co/9/2019 a rozsudok Okresného súdu Poprad z 25. apríla 2018 sp. zn. 12C/253/2013 z r u š u j e a vec vracia Okresnému súdu Poprad na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Poprad (ďalej aj ako „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 25. apríla 2018 sp. zn. 12C/253/2013 zamietol žalobu, ktorou sa žalobcovia domáhali určenia, že nehnuteľnosti bližšie špecifikované v žalobnom petite (ďalej len „nehnuteľnosti“) patria do dedičstva po poručiťke D. A., zomrelej XX. B. XXXX, z dôvodu ich nezaradenia do aktív dedičstva, keďže boli darovacou zmluvou zo 7. júna 1991 prevedené na žalovanú 1/, ktorá následne nehnuteľnosti previedla kúpnu zmluvou z 13. novembra 1992 na žalovanú 2/. Rozsudkom Okresného súdu Poprad sp. zn. 9C/1592/1998 v spojení s

rozsudkom Krajského súdu v Prešove sp. zn. 3Co/218/2002 bola vyslovená neplatnosť darovacej zmluvy o prevode nehnuteľnosti z poručiťky na žalovanú 1/ z dôvodu, že poručiťka nebola v čase podpisu zmluvy spôsobilá na právne úkony. Žalovaná 2/ vstúpila do oprávnenej držby uzatvorením kúpnej zmluvy so žalovanou 1/, pričom nemala dôvod domnievať sa, že ich nadobudla na základe neplatnej zmluvy. Uplynutím desaťročnej vydržacej doby sa žalovaná 2/ stala vlastníčkou nehnuteľnosti, najneskôr dňom 7. apríla 2002 (započítaním doby oprávnenej držby právnej predchodkyne - žalovanej 1/ počnúc registráciou darovacej zmluvy 7. apríla 1992) .

2. Krajský súd v Prešove (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom z 23. marca 2021 sp. zn. 22Co/9/2019 rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdil, žalovaným 1/, 2/ priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 % a žalovaným 3/ až 12/ náhradu trov odvolacieho konania nepriznal. Dospel k záveru, že rozsudok súdu prvej inštancie je vecne správny. Skonštatoval, že hoci doručením žaloby o neplatnosť kúpnej zmluvy muselo byť žalovanej 2/ zrejmé, že nadobudla vlastnícke právo od žalovanej 1/ na základe neplatnej darovacej zmluvy, teda od nevlastníka, v konaní však nebola preukázaná vedomosť žalovanej 1/ o tom, že uzatvára darovaciu zmluvu s osobou zjavne nespôsobilou na právne úkony a že o tejto skutočnosti musela vedieť. Považoval preto za správny záver súdu prvej inštancie o započítaní oprávnenej držby žalovanej 1/ do doby vydržania žalovanej 2/. Odvolací súd uzavrel, že rešpektuje rovnosť dvoch vlastníckych práv vo vzájomnej kolízii, na jednej strane žalobcov ako zákonných dedičov po poručiťke a na strane druhej žalovanej 2/ ako vlastníčky, ktorá po posúdení všetkých okolností nadobudla vlastnícke právo k nehnuteľnostiam v dobrej viere. Ochranu bolo potrebné poskytnúť žalovanej 2/, ktorá nadobudla vlastnícke právo kúpnu zmluvou (i keď od nevlastníka), avšak na základe dobrej viery, že nehnuteľnosť nadobúda od vlastníka evidovaného v katastri nehnuteľnosti a po rozhodnutí katastrálneho orgánu. Na podporu svojej argumentácie odvolací súd poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6Cdo/71/2011 z 27. februára 2013 a rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 549/2015 zo 16. marca 2016, tiež na judikatúru Ústavného súdu Českej republiky, ako aj judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podali žalobcovia (ďalej aj „dovolatelia“) dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovali z § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a), b) CSP (Civilný sporový poriadok zákon číslo 160/2015 Z. z. v znení v znení neskorších predpisov). Navrhli, aby dovolací súd zrušil rozsudok odvolacieho súdu, ako aj súdu prvej inštancie a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, alternatívne zmenil napadnuté rozhodnutie vyhovením žalobe. Žalobcovia v dovolaní namietali, že súdy nižšej inštancie sa v odôvodnení rozhodnutia nevysporiadali s najpodstatnejšími otázkami významnými pre rozhodnutie, a to vo vzťahu k vyhodnoteniu dokazovania, posúdeniu splnenia podmienok vydržania, držby nehnuteľnosti, a dobromyseľnosti. Žalovaná 2/ podľa názoru dovolateľov nebola dobromyseľná, pretože v konaní o určenie neplatnosti darovacích zmlúv zastupoval žalovanú 1/ W.. W. R.Y.X.O.Z., ktorý bol súčasne mandatórom právneho predchodcu žalovanej 2/, ktorý konal v jej mene pri výkupe pozemkov. Prostredníctvom uvedenej osoby sa žalovaná 2/ dozvedela o skutočnostiach, ktoré u nej objektívne museli vyvolať pochybnosti, že jej vec patrí. Žalovaná 1/ nikdy nebola dobromyseľná a dobu jej držby nebolo možné započítať v prospech žalovanej 2/ Musela mať vedomosť, že poručiťka trpí psychickými poruchami a o jej nedobromyseľnosti svedčia aj ďalšie skutočnosti. Podľa dovolateľov pri riešení právnych otázok podmienok vydržania sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu (sp. zn. 2Cdo/196/2008, 5Cdo/49/2010, 4Cdo/120/2019, 6Cdo/78/2011). Ak by uvedené rozhodnutia nebolo možné vzťahovať na prejednávajúcu vec, ide podľa názoru dovolateľov o právne otázky, ktoré v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu neboli ešte vyriešené. V závere dovolania dovolatelia dali do pozornosti rozhodnutie Veľkého senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1VObd/2/2020 z 27. apríla 2021.

4. Žalovaná 1/ vo vyjadrení k dovolaniu navrhla dovolanie odmietnuť ako procesne neprípustné. Odôvodnenie dovolania je založené výlučne na tvrdení o nesprávnom posúdení skutkového stavu. Hmotnoprávny dôvod dovolania dovolatelia neuviedli a obmedzili sa len na skutkové zistenia.

5. Žalovaná 2/ vo vyjadrení k dovolaniu navrhla dovolanie ako nedôvodné zamietnuť.

6. Najvyšší soud Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu - žalobcovia 1/ až 7/, v neprospech ktorých bolo rozhodnuté, zastúpení v súlade s § 429 ods. 1 CSP, bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), predovšetkým skúmal, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať a rozhodnúť, čo je jeho povinnosťou vyplývajúcou priamo z ustanovenia § 161 ods. 1 s použitím § 438 CSP.

7. Procesné podmienky predstavujú základné procesné predpoklady, aby mohol súd autoritatívne rozhodnúť vo veci samej. Existencia a splnenie procesných podmienok je predpokladom poskytnutia súdnej ochrany ohrozeným alebo poškodeným subjektívnym právam v rozsahu článku 1 CSP. Súd je povinný zisťovať ich existenciu a splnenie v každom štádiu konania, teda aj v štádiu konania dovolacieho.

8. Podľa § 161 ods. 1 a 2 CSP, ak tento zákon neustanovuje inak, súd kedykoľvek počas konania prihliada na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať a rozhodnúť (ďalej len „procesné podmienky“). Ak ide o nedostatok procesnej podmienky, ktorý nemožno odstrániť, súd konanie zastaví.

9. Jednou z podmienok konania je procesná subjektivita strany konania, ktorú má ten, kto má spôsobilosť na práva a povinnosti; inak len ten, komu ju zákon priznáva (§ 61 CSP). Nedostatok procesnej subjektivity je dôvodom zastavenia konania (§ 62 CSP), ak však strana zomrie počas konania skôr, ako sa konanie právoplatne skončí, súd posúdi podľa povahy sporu, či má konanie zastaviť, alebo či v ňom môže pokračovať (§ 63 ods. 1 CSP). V konaní súd pokračuje najmä vtedy, ak ide o majetkový spor. Súd rozhodne, že v konaní pokračuje s dedičmi strany, prípadne s tými, na ktorých podľa výsledku dedičského konania prešlo právo alebo povinnosť, o ktorú v konaní ide, a to len čo sa skončí konanie o dedičstve (§ 63 ods. 2 CSP). Ak to povaha sporu pripúšťa, môže sa v konaní pokračovať aj pred skončením konania o dedičstve (§ 63 ods. 3 CSP).

10. Korelátom procesného pojmu procesná subjektivita je hmotnoprávny pojem právna subjektivita /spôsobilosť na práva a povinnosti/ (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár Praha: C. H. Beck, 2016, s. 223). Procesnú subjektivitu má subjekt, ktorý disponuje spôsobilosťou na práva a povinnosti. Fyzická osoba nadobúda spôsobilosť na práva a povinnosti narodením (spôsobilosť na práva a povinnosti má aj nasciturus pod podmienkou, že sa narodí živý) a stráca ju svojou smrťou. Nedostatok procesnej subjektivity je spravidla neodstrániteľnou vadou konania. Treba ale zvažovať, či strana nemá procesnú subjektivitu od začiatku konania, alebo ju stratila v priebehu konania. Ak strana nedisponuje procesnou subjektivitou v čase začatia konania, ide o neodstrániteľnú vadu konania, ktorej následkom je jeho obligatórne zastavenie. Ak dôjde k strate procesnej subjektivity fyzickej osoby počas konania, súd konanie zastaví, alebo v konaní (najmä ak ide o majetkový spor, ktorého legálnu definíciu zákonná úprava neobsahuje) pokračuje s dedičmi fyzickej osoby, prípadne s tými, na ktorých prešlo právo alebo povinnosť, o ktorú v konaní ide. Ustanovenie § 63 ods. 1 CSP treba vykladať ako objektívnu možnosť či nemožnosť v konaní pokračovať (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 227). Uznesenie o pokračovaní v majetkovom spore vydá súd podľa § 63 ods. 2 CSP bezodkladne po skončení konania o dedičstve, avšak vo výnimočných prípadoch môže v konaní pokračovať aj pred skončením konania o dedičstve (§ 63 ods. 3 CSP).

11. Z obsahu spisu dovolací súd zistil, že žalovaná 8/ Y. C., narodená X. W. XXXX, naposledy bytom T., T. XX, Č. U., zomrela X. Q. XXXX (viď uznesenie Okresného súdu v Lounech z 20.2.2018 sp. zn. 35D 1063/2017 na č. l. 683, záhada v doručení rozsudku súdu prvej inštancie - obálka č. l. 495 s poznámkou adresát zomrel), t. j. ešte v priebehu konania na súde prvej inštancie, ktorú skutočnosť však sudy nižšej inštancie nezohľadnili, pričom odvolací súd v spore rozhodol rozsudkom dňa 23. marca 2021.

12. Z uvedeného vyplýva, že žalovaná 8/ v čase rozhodovania odvolacieho súdu nedisponovala

procesnou subjektivitou. Pokiaľ odvolací súd považoval za stranu sporu žalovanú 8/, vykazuje jeho postup a rozhodnutie znaky procesnej vady konania v zmysle § 420 písm. b) CSP, na ktorú bolo potrebné vziať zreteľ. Uvedená vada zakladá nielen prípustnosť dovolania, ale tiež jeho opodstatnenosť.

13. Z dôvodu, že odvolací súd konal so žalovanou 8/, ktorá však nebola nositeľkou procesnej subjektivity (ani spôsobilosti na právne úkony), dovolací súd v zmysle § 449 ods. 1 CSP zrušil rozsudok odvolacieho súdu.

14. S prihliadnutím na skutočnosť, že rovnakou vadou je zaťažené aj konanie na súde prvej inštancie, pretože žalovaná 8/ stratila procesnú subjektivitu už počas konania pred súdom prvej inštancie, dovolací súd zrušil aj rozsudok súdu prvej inštancie, keďže nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu (§ 449 ods. 2 CSP) a vec za účelom odstránenia uvedeného procesného pochybenia vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

15. Vzhľadom na dôvod zrušenia rozhodnutia odvolacieho súdu, ako aj rozhodnutia súdu prvej inštancie a skutočnosť, že vec sa vracia súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, dovolací súd sa nezaoberal opodstatnenosťou uplatnenia dovolacích námietok žalobcov.

16. Z oznámenia právneho zástupcu zo dňa 16. novembra 2022 bolo zistené, že došlo tiež k úmrtiu žalovanej 1/ dňa 8. júna 2022.

17. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

18. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.